

Μαθαίνοντας από τα αντικείμενα (μία περίπτωση εφαρμογής στην τάξη).

Πιπλικάτση Αλεξάνδρα, *Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής ΠΕ70*
Κατσός Χαράλαμπος, *Εκπαιδευτικός ΠΕ70*

Περίληψη: Με αυτήν την εισήγησή παρουσιάζουμε την εφαρμογή μιας εργασίας, η οποία βασίστηκε στη μελέτη ενός αντικειμένου και εκπορεύτηκε από την ανάγκη υλοποίησης προγραμμάτων που εμπλέκουν ενεργά όλους τους μαθητές στη διαδικασία της μάθησης, ανεξάρτητα από τυχόν μαθησιακές ή πολιτισμικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Επιλέχθηκε η μελέτη αντικειμένων, γιατί αυτά έχουν ισχυρή ικανότητα να παρακινούν, είναι προσβάσιμα και κατανοητά από όλους και η μελέτη τους αναπτύσσει σημαντικές ικανότητες και ανώτερες λειτουργίες της σκέψης, κριτική, δημιουργικότητα, ανατροφοδότηση και τεχνικές μεταγνώσης. Έχοντας τα παραπάνω ως γενικούς στόχους οργανώσαμε την εργασία, όπως παρουσιάζεται στο τρίτο μέρος της εισήγησης. Σημαντικό μέρος λαμβάνει το στάδιο της προετοιμασίας, όπου οι μαθητές ασκούνται στην παρατήρηση, στη περιγραφή, στην εξαγωγή ερωτήσεων και υποθέσεων. Στη συνέχεια η εργασία έγινε βάση διαγράμματος με ενδεικτικές ερωτήσεις. Στόχος ήταν οι μαθητές να αναγνωρίζουν τι έμαθαν και τι θέλουν ακόμη να μάθουν. Οι ερωτήσεις που αναδόθηκαν από τους ίδιους ήταν η επιτυχία και η επίτευξη των στόχων μας, αναφέροντας ωστόσο ότι υπήρξε δυσκολία στη διαχείριση του χρόνου και επισημαίνοντας ότι οι μαθητές χρειάζεται να ασκηθούν αρκετά ώστε να είναι ικανοί να χρησιμοποιούν αυτούς τους τρόπους σκέψης μόνοι τους, χωρίς καθοδήγηση. Συμπερασματικά αναφέρουμε το προβληματισμό, αν το σχολείο, έστω και με την αλλαγή του αναλυτικού προγράμματος, είναι τελικά εγκλωβισμένο στο να αξιολογεί την επίτευξη στόχων μόνο μέσω της αξιολόγησης της αποστήθισης μια ογκώδους ύλης, πράγμα που δυσκολεύει την εφαρμογή εργασιών, που μαθαίνουν στους μαθητές πώς να μαθαίνουν .

1.Εισαγωγή.

Κυρίες και κύριοι σύνεδροι, με την εισήγησή μας αυτή θέλουμε να παρουσιάσουμε την εφαρμογή μιας εργασίας που πραγματοποιήθηκε σε ένα τμήμα, δεκαπέντε μαθητών, της Γ΄ τάξης, να κοινοποιήσουμε τα αποτελέσματά της και τα συμπεράσματα που μπορούν να βγουν, κυρίως για περαιτέρω προβληματισμό του καθενός μας.

Το σχολείο καλείται να απαντήσει σε πολλές προκλήσεις, που για εμάς τους εκπαιδευτικούς είναι η καθημερινή μας αγωνία. Προκλήσεις που έχουν να κάνουν με την ενεργή συμμετοχή όλων των μαθητών μας, ακόμη κι αυτών που δυσκολεύονται, στη διαδικασία της μάθησης. Επίσης τη δυνατότητα να καταστήσουμε τη μάθηση, από βαρετή και ανούσια συσσώρευση πληροφοριών που οι μαθητές καλούνται κυρίως να αποστηθίσουν, σε ευχάριστη διαδικασία που στόχο θα έχει κυρίως να κάνει τους μαθητές ικανούς να μάθουν πώς να μαθαίνουν, υπολογίζοντας συγχρόνως τα

αναλυτικά προγράμματα, αλλά κυρίως το χρόνο και την ογκώδη ύλη που συνήθως δε βοηθούν σε αυτήν την κατεύθυνση.

Με την εργασία αυτή, ανεξάρτητα από την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων που έτσι κι αλλιώς ήταν ο πρωταρχικός στόχος μας, θέλαμε να δώσουμε ευκαιρίες σε παιδιά δίγλωσσα και σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες που υπάρχουν στο τμήμα αυτό, να εκφραστούν χωρίς το φόβο αποτυχίας, να εμπλακούν ενεργά με ισχυρή παρακίνηση και να έχουν ευκαιρίες επιτυχίας, με στόχο την ουσιαστική ένταξη μέσα στην τάξη τους που είναι και η κύρια επιδίωξη της ειδικής αγωγής. Επίσης θέλαμε να πραγματοποιηθεί αυτή η εργασία με όσο το δυνατόν λιγότερο χρηματικό κόστος.

Αποφασίσαμε, λοιπόν, να θέσουμε ως κύριο θέμα ένα αντικείμενο, που θα είχε βέβαια σχέση με τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος. Ένα αντικείμενο που θα ήταν εύκολο να υπάρχει μέσα στην τάξη και έτσι να μη μεταφέρονται τα παιδιά σε κάποιο μουσείο ή να το βλέπουν μέσα από φωτογραφίες.

2. Γιατί ένα αντικείμενο κι όχι κάτι άλλο;

Τα αντικείμενα είναι σημαντικά γιατί είναι πηγή πληροφοριών, είναι σύμβολα πολιτιστικών αξιών, φορείς μνήμης, αντιληπτά με τις αισθήσεις και αυθεντικά. Μιλούν παγκόσμια γλώσσα και είναι προσβάσιμα για όλες τις ηλικίες και τους λαούς. Ακόμη προσφέρουν συγκεκριμένη εμπειρία που βοηθά την αφηρημένη σκέψη, είναι πολυθεματικά και διεπιστημονικά.

Όλοι χρησιμοποιούμε αντικείμενα ως ένα τρόπο για να κατανοήσουμε τον κόσμο μας, τα οποία έχουν μια αξιόλογη ικανότητα να παρακινούν. Αυτό παρατηρείται, από τη βρεφική ηλικία ακόμη, με την ανάγκη της γνωριμίας του περιβάλλοντος χώρου, ακολουθείται από την περιέργεια, τη δημιουργικότητα και τη διέγερση της ανακαλυπτικής διάθεσης.

Όλα τα είδη των πραγμάτων μπορούν να προσλάβουν διαστάσεις, μερικές πολύ φανερές (όπως η κοινωνική τάξη που υποδηλώνουν), άλλες αρκετά δυσδιάκριτες (εθιμοτυπική χρήση), που τελικά φανερώνουν την εικόνα των ατόμων που τα χρησιμοποιούν και της ζωής τους. Ακόμη κι ένα απλό αντικείμενο μπορεί να μας δώσει την ευκαιρία να πάρουμε πολλές πληροφορίες, αν κάνουμε τις σωστές ερωτήσεις. Οι ερμηνείες των αντικειμένων δημιουργούν θετικές ζεύξεις μεταξύ των τωρινών ανθρώπων και αυτών άλλων πολιτισμών σε όλο τον κόσμο, στο παρελθόν και στο παρόν. Μπορούμε να διακρίνουμε ομοιότητες, διαφορές, καθώς και προβλήματα όμοια με τα δικά μας. Δίνουν, επίσης, παραδείγματα του πως οι ιδέες μπορούν να προβληθούν με άλλους τρόπους εκτός των λέξεων.

Τι μπορεί να αναπτυχθεί μέσω του χειρισμού των αντικειμένων:

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΓΝΩΣΗΣ	ΑΦΗΡΗΜΕΝΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ
Αναγνώριση, ταύτιση Κατάστρωση προγράμματος Χειρισμός, διαφύλαξη Παρατήρηση, εξέταση Συζήτηση, εισήγηση Εκτίμηση, αποτίμηση Υπόθεση, σύνθεση Γενίκευση, σύγκριση Αξιολόγηση, πειραματισμός Ταξινόμηση, καταγραφή Παρουσίαση, κριτική	Διαφορετικά υλικά Τεχνικές και λεξιλόγιο Κοινωνικό, ιστορικό οικονομικό πλαίσιο Φυσικά αποτελέσματα του χρόνου Νόημα συμβολικών μορφών Τρόπος που βλέπουν οι άνθρωποι τον κόσμο. Κατανόηση της ύπαρξης των μουσείων Σύμβολα, σχέδια, χρώματα	Χρονολογία Αλλαγή, πρόοδος Λειτουργία, χρησιμότητα Αισθητική ποιότητα αντιπροσωπευτικότητα Επιβίωση, διατήρηση Αυθεντικότητα, αντίγραφο Μόδα, στυλ και γούστο Κληρονομιά, συλλογή

Πίνακας 1. Τι μπορεί να αναπτυχθεί μέσω του χειρισμού των αντικειμένων

Όσο αφορά την εκπαιδευτική διαδικασία με τη μελέτη των αντικειμένων μπορούν να συνδυαστούν πολλά γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος. Π.χ η εξέταση ενός δερμάτινου παπουτσιού μπορεί να οδηγήσει σε συζήτηση γύρω από τις γεωγραφικές διαφορές στο ρουχισμό (σύνδεση με τη γεωγραφία), διαφορές μεταξύ ανδρικού, γυναικείου, παιδικού παπουτσιού (μετρήσεις, διαπιστώσεις, σύνδεση με μαθηματικά και ανθρωπολογία), συγκρίσεις μεταξύ ανθρώπινων ποδιών και των ποδιών των πουλιών και ζώων (μελέτη περιβάλλοντος), γνωριμία με τις τεχνικές κατασκευής παπουτσιών και ιστορική εξέλιξη, διαπίστωση του κατά πόσο επηρεάζει η χρησιμότητα, η οικονομική και κοινωνική θέση την επιλογή του ρουχισμού και πολλά ακόμα. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης (Howard Gardner) και να πραγματοποιηθούν εργασίες που θα δραστηριοποιούν όλα τα είδη αυτής, κι έτσι να δοθούν ευκαιρίες επιτυχίας και ενεργής συμμετοχής σε όλους (κάποιοι δυσκολεύονται σε ένα τομέα, τα καταφέρνουν όμως πολύ καλά σε κάποιον άλλο).

Τελικός στόχος η κριτική ματιά όλων όσων μας περιβάλλουν, η εκμάθηση και η υιοθέτηση στρατηγικών σκέψης και επίλυσης προβλημάτων, η κατανόηση του τρόπου μάθησης, η μειούμενη καθοδήγηση, η ανατροφοδότηση και η μεταγνώση. Τρόποι δηλαδή που βοηθούν έτσι ώστε να μάθουν τα παιδιά πως μαθαίνουν και να είναι μετά από εξάσκηση ικανά να τους χρησιμοποιούν ανεξάρτητα και χωρίς υποστήριξη.

Εικόνα 1 Πήλινη γαβάθα

3.Το σχέδιο εργασίας.

3.1 Αντικείμενο μελέτης

Ως αντικείμενο μελέτης δόθηκε μια πήλινη γαβάθα ζυμώματος(εικόνα 1), η οποία χρησιμοποιόταν από τις οικιακές οικονομίες για την παραγωγή κυρίως ψωμιού, πριν εξαπλωθεί ευρέως το πλαστικό, και αντικατασταθεί από τις πλαστικές λεκάνες. Το αντικείμενο θεωρήθηκε κατάλληλο, γιατί μπορούσε να συνδεθεί με το αναλυτικό πρόγραμμα της τρίτης δημοτικού αφού προβλέπονται αντίστοιχα κεφάλαια στα μαθήματα της μελέτης περιβάλλοντος (ενότητα τέταρτη- φυτά του τόπου μας, ενότητα πέμπτη- τροφή και ενέργεια, ενότητα έβδομη- ο πολιτισμός μας) , της γλώσσας (ενότητα – Του κόσμου το ψωμί, σελ. 28 -48, γ' τεύχος), της ιστορίας και των μαθηματικών (μετρήσεις).

3.2 Ώρες

Οι ώρες που προβλέφθηκαν αρχικώς ήταν τριάντα, τρεις ώρες εβδομαδιαίως, συμπεριβαλλομένων και των ωρών προετοιμασίας που χρειαζόταν να γίνει πριν την εκτέλεση της εργασίας.

3.3Στόχοι:

Ειδικοί στόχοι

α) να μάθουν οι μαθητές τα στάδια παραγωγής πήλινων αντικειμένων, β) να αναγνωρίζουν πήλινα σκεύη και τη χρησιμότητά τους, γ)να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα των παραπάνω σε διάφορα ιστορικά στάδια, δ) να συσχετίσουν τις αλλαγές των υλικών με βάση την εξέλιξη της τεχνολογίας και την αλλαγή επιπέδου ζωής, ε)να καταστούν ικανοί να κάνουν μετρήσεις βάρους, στ) να εκφραστούν με δραστηριότητες αισθητικής αγωγής, ζ) να εκφραστούν δημιουργικά.

Γενικοί στόχοι:

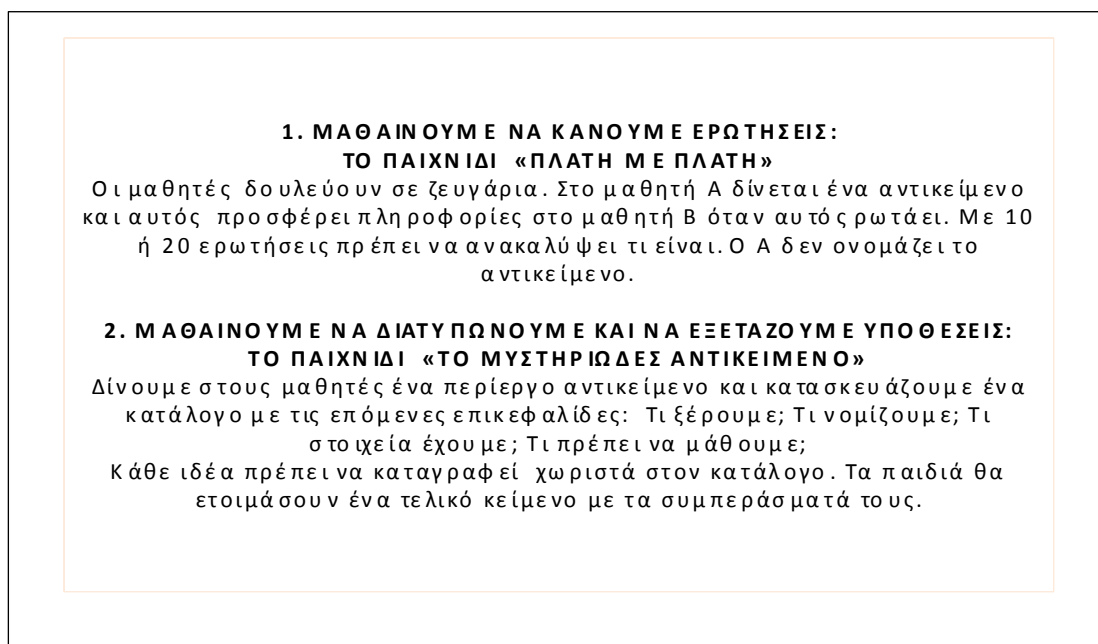
όπως εν μέρει προαναφέραμε οι γενικοί στόχοι που θέσαμε είναι η ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών και η εξάσκηση τους με όλους τους τύπους νοημοσύνης, η ανάπτυξη κριτικής και δημιουργικής σκέψης, η ανάπτυξη στρατηγικών κατάστροφης προγράμματος και λύσης προβλημάτων που θα αναπτυχθούν μέσα από την απόκτηση ικανοτήτων όπως η παρατήρηση, η ταύτιση, η σύγκριση, η γενίκευση, η εκτίμηση, ο πειραματισμός και η εξαγωγή ερωτήσεων και

συμπερασμάτων. Εν τέλει να αποκτήσουν τεχνικές ανατροφοδότησης και μεταγνώσης.

4. Προετοιμασία.

Πρώτα όμως από όλα οι μαθητές έπρεπε να εξασκηθούν και να αναπτύξουν τις απαραίτητες ικανότητες για να εργασθούν αποτελεσματικά. Η αποτελεσματική παρατήρηση, έρευνα και η ικανότητα των μαθητών να θέτουν κατάλληλες ερωτήσεις δεν είναι κάτι αυτονόητο. Πρέπει να αναπτυχθούν με διάφορες δραστηριότητες- ασκήσεις για να έχουμε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Έτσι χρησιμοποιήθηκαν δραστηριότητες- παιχνίδια που βοήθησαν τους μαθητές: α) να μάθουν να κοιτάνε. Η αλήθεια είναι ότι όταν κοιτάμε κάτι δεν το «βλέπουμε» πάντα. Μια βιαστική ματιά μπορεί να μας αποκαλύψει μόνο τις μισές πληροφορίες, ενώ μια ενσυνείδητη και βαθύτερη παρατήρηση μπορεί να αναδείξει λεπτομέρειες, τις οποίες δεν μπορούσαμε να διακρίνουμε στην αρχή, β) να περιγράφουν όσο το δυνατό με μεγαλύτερη ακρίβεια και να καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους, είτε γραπτώς είτε προφορικώς, ακόμη και σχεδιάζοντας, γ) να ταξινομούν τους τύπους της πληροφορίας και των επιπέδων του αντικειμένου, π.χ. χρώμα, υλικά, χρησιμότητα, δ) να συσχετίζουν την κατασκευή με τη λειτουργία, και ε) και ίσως το πιο σημαντικό, να διατυπώνουν ερωτήσεις και να εξετάζουν υποθέσεις. Η διατύπωση της ερώτησης είναι μια απαιτητική διαδικασία. Οι μαθητές έπρεπε να κατανοήσουν ότι το να αποσπάζεις πληροφορίες εξαρτάται από τη διατύπωση της ερώτησης. Και η διατύπωση υποθέσεων είναι επίσης μια απαιτητική διαδικασία, γιατί οι μαθητές έχουν τη τάση να κολλούν στην απάντηση δεν ξέρω και στο να ονομάζουν πράγματα χωρίς περαιτέρω εξέταση, με βιασύνη.

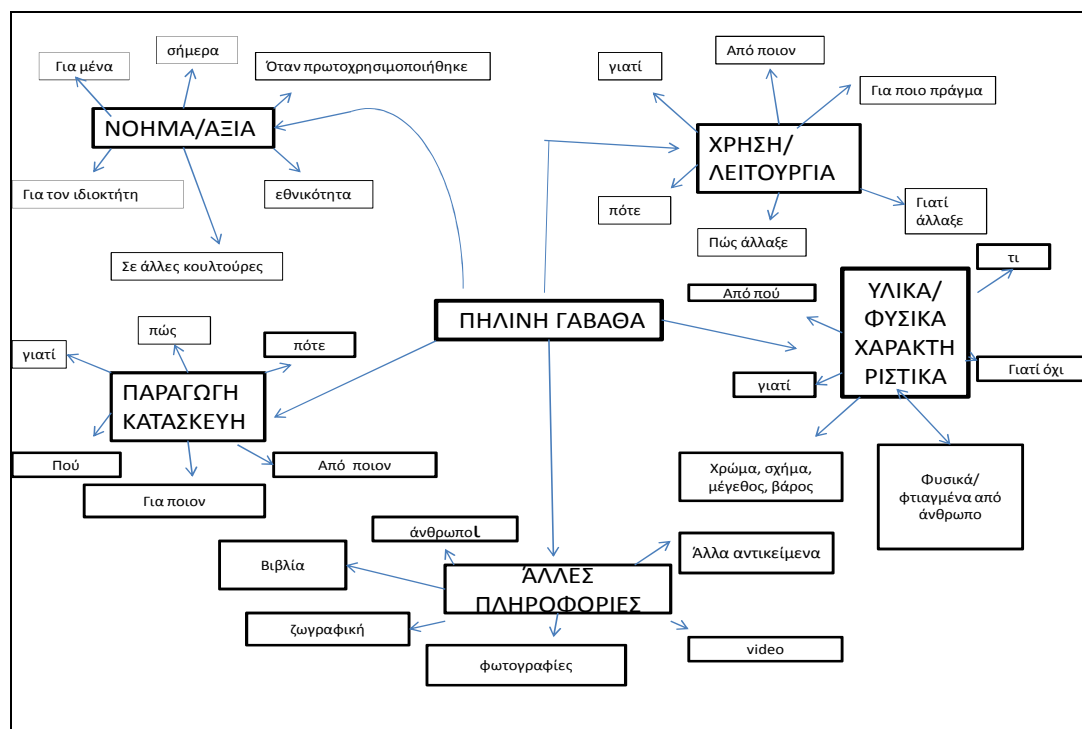
Οι ασκήσεις αυτές έγιναν μόνο σε παιγνιώδη μορφή για να εμπλέξουν ευχάριστα τους μαθητές. Στη διαφάνεια σας παρουσιάζουμε δύο από αυτές (εικόνα 2). Ο καθένας μας μπορεί να επινοήσει τέτοιες ασκήσεις ακολουθώντας πάντα τις κατευθυντήριες γραμμές.

Εικόνα 2

5.Κυρίως εργασία.

Αρχικώς δόθηκε στους μαθητές ένα διάγραμμα, το οποίο θα τους βοηθούσε να παρατηρήσουν το αντικείμενο με βάση κάποιες περιοχές μελέτης, όπως φυσικά χαρακτηριστικά/υλικά, κατασκευή, χρήση/ λειτουργία, παραγωγή, νόημα/ αξία, σχέδιο, σχέσεις και άλλες πληροφορίες (διαφάνεια 3), με ενδεικτικές ερωτήσεις. Η μέθοδος εξερεύνησης ακολούθησε τα βήματα α) κάνουμε ερωτήσεις, β) βρίσκουμε απαντήσεις με παρατήρηση, έρευνα και συζήτηση, γ) εξάγουμε συμπεράσματα και σκεφτόμαστε τι πρέπει να ανακαλύψουμε ακόμη. Η διαδικασία αυτή ορίστηκε να γίνει πρώτα ατομικά και στη συνέχεια ομαδικά, αφού εκδηλωθεί το ενδιαφέρον των μαθητών για κάποια περιοχή.

Εικόνα 3

Τελικά σχηματίστηκαν τέσσερις ομάδες. Η πρώτη ασχολήθηκε με τις περιοχές των φυσικών χαρακτηριστικών και της κατασκευής. Η δεύτερη με την περιοχή της λειτουργίας. Σκοπός και χρησιμότητα μπορεί να είναι δύο ολότελα διαφορετικά πράγματα. Σε κάθε μέρος υπάρχουν αντικείμενα που είναι φτιαγμένα για ένα σκοπό και χρησιμοποιούνται για άλλο. Έπρεπε τα παιδιά να ασκηθούν για να βρουν τις ενδείξεις οι οποίες υποδηλώνουν και τα δύο, δηλαδή τον πρωταρχικό σκοπό κατασκευής και πώς τελικά χρησιμοποιείται. Η τρίτη ομάδα ασχολήθηκε με το σχέδιο. Εδώ θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι εξετάζοντας το σχεδιασμό των αντικειμένων, τα παιδιά εκφράζουν κρίσεις και πρέπει να ενθαρρύνονται να σκέφτονται με ένα πιο ανοιχτό τρόπο. Και αυτό γιατί κάτι που το νομίζουν άσχημο μπορεί να διαφυλαχτεί αργότερα ως αντιπροσωπευτικό δείγμα δουλειάς ή τέχνης. Μπορούν ακόμη να σκεφτούν για τους περιορισμούς του σχεδιασμού. Αυτοί συμπεριλαμβάνουν τα υλικά και τα χρήματα που είναι διαθέσιμα εκείνη την ώρα, το επίπεδο της τεχνολογίας και την αγορά για την οποία προορίζεται το αντικείμενο. Η τέταρτη ομάδα ασχολήθηκε με την αξία. Κι εδώ θα θέλαμε επίσης να διευκρινίσουμε ότι η χρηματική αξία μπορεί να διαφέρει σε διαφορετικές στιγμές και για διαφορετικούς ανθρώπους. Μπορεί ακόμη η χρηματική αξία να είναι μικρή, αλλά η συναισθηματική, η ιστορική ή η συμβολική να είναι μεγάλη. Η προσπάθεια διευκρίνησης της ταυτότητας ενός αντικειμένου χρειάζεται την ανάλυση του τι λέει αυτό στους ανθρώπους που το έφτιαξαν και το χρησιμοποιούν. Τι, δηλαδή, υποδηλώνει για τις προτιμήσεις τους, την κοινωνική τους θέση, τη συμπεριφορά τους, τη θρησκεία, την οικονομική τους κατάσταση.

Στη συνέχεια οι μαθητές άγγιξαν το αντικείμενο, το σχεδίασαν και έπλασαν τα δικά τους αντίγραφα, κατέγραψαν πληροφορίες που ανακάλυψαν γραπτώς ή τις μαγνητοφώνησαν, έθεσαν δικά τους ερωτήματα για το τι χρειαζόταν να ερευνήσουν ακόμη, ερεύνησαν το περιβάλλον τους και άλλες πηγές όπως το διαδίκτυο και κατέγραψαν αυτά που βρήκαν ο καθένας με βάση τις δικές του δυνατότητες. Τα αποτελέσματα καταγράφηκαν από κάθε ομάδα και τελικά συγκεντρώθηκαν όλα μαζί. Έπαιξαν παιχνίδια ρόλων και εκφράστηκαν δημιουργικά, αναζητώντας άλλους τρόπους χρήσης για το συγκεκριμένο αντικείμενο.

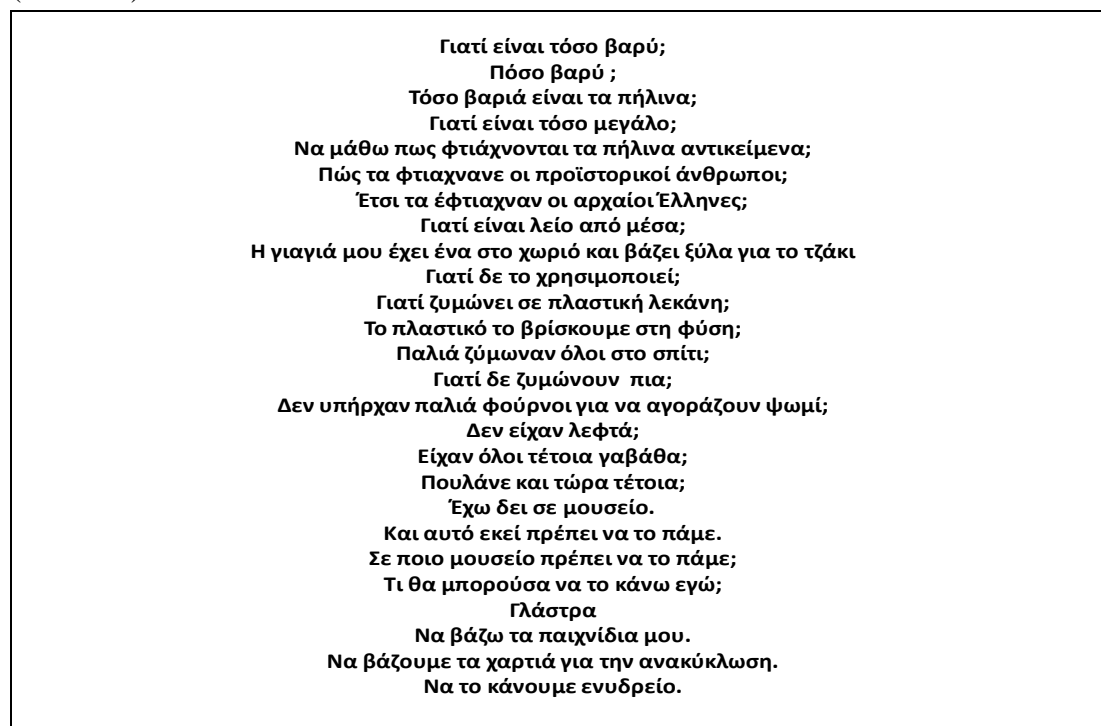
6.Αποτελέσματα εργασίας – αξιολόγηση.

Όλοι οι ειδικοί στόχοι που είχαμε θέσει κατακτήθηκαν.

Το ενδιαφέρον όμως εστιάστηκε στους γενικούς στόχους, οι οποίοι σαν τέτοιοι είναι μη μετρήσιμοι, αλλά τα παιδιά μας εξέπληξαν θετικά και τα αποτελέσματα που διαφάνηκαν νομίζουμε ότι έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Όσο αφορά την ενεργή συμμετοχή όλων των μαθητών, όλοι έκαναν τις εργασίες τους με ιδιαίτερη προθυμία και ευχαρίστηση, χωρίς να φοβούνται να εκφραστούν ή να κάνουν λάθος. Όλοι συμμετείχαν με τις δυνατότητες τους, που εύκολα αναγνωρίστηκαν από τους συμμαθητές τους και είχαν ευκαιρίες επιτυχίας, πράγμα που έδρασε αθροιστικά στο ενδιαφέρον τους για περαιτέρω συμμετοχή. Οι σχέσεις μεταξύ τους βελτιώθηκαν, όπως τα ίδια ανέφεραν.

Οι ικανότητες που είχαμε θέσει ως στόχους φάνηκαν να αναπτύσσονται σε κάποιο βαθμό κι αυτό αποδεικνύεται από τις ερωτήσεις που αναδύθηκαν από τους ίδιους και τον τρόπο που κατέγραψαν το τι είχαν μάθει και πώς το είχαν μάθει. (εικόνα 4).

Εικόνα 4 Ερωτήσεις που αναδύθηκαν

Στον παράγοντα χρόνο, όμως, αποτύχαμε στον προγραμματισμό μας. Δε μας έφτασε και χρειάστηκε να τον διπλασιάσουμε, για να πετύχουμε αυτά τα αποτελέσματα. Χρειάζεται μεγαλύτερη κι ίσως καθημερινή εξάσκηση για να αναπτυχθούν τέτοιες ουσιώδεις ικανότητες στους μαθητές. Και σε αυτό το σημείο υπεισέρχονται, εκτός από τον παράγοντα χρόνο και ο όλος προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματός μας. Είναι αλήθεια ότι με το διαθεματικό πλαίσιο σπουδών δίνεται μια τέτοια κατεύθυνση στη διδασκαλία. Το αξιολογικό σύστημα από την άλλη, βασίζεται, ακόμη και μετά από αυτήν την αλλαγή, στην επίδοση των μαθητών κυρίως στο βερμπαλισμό της ογκώδους ύλης, ματαιώνει αυτές τις προσπάθειες, τις καθιστά περισσότερο ένα διάλειμμα κι όχι το επίκεντρο της εκπαίδευσης.

7.Επίλογος.

Σαν επίλογο αυτής της εισήγησης θα θέλαμε να θέσουμε τον προβληματισμό μας. Όπως πολύ καλά έχουμε πια καταλάβει η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τη ταχύτητα των αλλαγών, που επηρεάζουν πάμπολλους τομείς της ζωής μας. Οι πληροφορίες μας κατακλύζουν, τα όρια του χρόνου και του τόπου έχουν σχεδόν μηδενιστεί. Ο ρυθμός της τεχνολογίας και της βιολογικής εξέλιξης είναι τόσο γρήγορος, που δημιουργεί μια αίσθηση ρευστότητας και αβεβαιότητας. Οι ρυθμοί της ζωής επιταχύνονται, οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες είναι γεγονός, η οικονομία και η πολιτική ζωή έχουν διεθνοποιηθεί.

Αυτές οι ουσιώδεις αλλαγές, καθώς και η γρήγορη παλαιώση των γνώσεων, απαιτούν άτομα και κοινωνίες που να είναι ευέλικτα και προσαρμοστικά στις νέες εξελίξεις. Το σχολείο ακολουθεί αυτή την πραγματικότητα; Μήπως είναι καιρός να τεθούν στο επίκεντρο της εκπαίδευσης προγράμματα που θα αναπτύσσουν την κριτική σκέψη των αυριανών πολιτών, τη δημιουργικότητα τους, την ικανότητά τους να συνθέτουν εποικοδομητικά το πλήθος των πληροφοριών που τους κατακλύζουν, να προωθούν λύσεις, να εξομαλύνουν προβλήματα και εν τέλει να γνωρίζουν πώς να δράσουν και πώς θέλουν να δράσουν;

Βιβλιογραφικές παραπομπές:

Morris, S – Wilkinson, S – Durbin, G. “Learning from objects”, English Heritage, 1990.

Eilean Hooper – Greenhill, “Museum and Gallery Education”, Leicester University Press, 1990

Ματσαγγούρας Η. – Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιοκεντρική Αναπαλαίωση και σχέδια εργασίας. Αθήνα Μ.Π. Γρηγόρης 2002

Παπάς Α. Σχολική Παιδαγωγική. Αθήνα Ατραπός 2000

Σαλβαράς Γ.- Μελετήματα για τη θεωρία και την πράξη της διδασκαλίας, 2000

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ .Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, Τόμος α΄, β΄, Αθήνα 2002